

NAMAZ I PLANIRANJE VREMENA: PRVI MUJEZIN

Nastavna priprema za čas iz predmeta islamska vjeronauka

Lamija HUSIĆ
Institut za islamsku tradiciju Bošnjaka
lamija.husic@iitb.ba

SAŽETAK: U ovom radu predstavljena je nastavna priprema za čas pod nazivom “Namaz i planiranje vremena: Prvi mujezin” koja se nalazi unutar nastavne oblasti “Namaz i planiranje vremena”. Nastavna jedinica koja se obrađuje u tekstu sastavni je dio Nastavnog plana i programa islamske vjeronauke za peti razred osnovnih škola. Autor je u pripremi prezentirao konkretna uputstva za realizaciju časa, što podrazumijeva definirane ciljeve, oblike nastavnog rada, nastavne metode i tehnike, ali i sam sadržaj časa s priložima koji mogu biti iskorišteni tokom izvođenja časa. Ono što dodatno obogaćuje ovu pripremu jesu QR kodovi pomoću kojih se lahko može i online pristupiti potrebnim materijalima za rad.

Ključne riječi: nastava, priprema za čas, namaz i planiranje vremena, Prvi mujezin, osnovna škola

Opće odrednice nastavne jedinice

Nastavni predmet: Islamska vjeronauka
Razred: V (peti)
Tip časa: Usvajanje novih znanja
Nastavna oblast: Islam – praktikovanje
Nastavna jedinica: Namaz i planiranje vremena: Prvi mujezin
Oblici nastavnog rada: frontalni rad, rad u paru, individualni rad
Nastavne metode i tehnike: usmeno izlaganje i objašnjavanje, razgovor, rad na tekstu
Nastavna sredstva i pomagala: laptop, projektor, zvučnik, nastavni listići, power-point

prezentacija, videomaterijal, slike za ilustraciju, QR kod
Korelacija s drugim predmetima: bosanski jezik, kultura življenja

Ciljevi časa

- Podsjećanja učenika na ezan i upoznavanje s prvim mujezinom.
- Razumijevanje ezana kao podsjetnika na vrijeme.
- Učenje hadisa: “Na Sudnjem danu mujezini će biti najviđeniji ljudi” radi ukazivanja na važnost mujezina u islamu.
- Učenje devetog ajeta sure El-Džumua s ciljem usvajanja načina ponašanja prilikom slušanja ezana.

- Učenje hadisa: “Dvije blagodati su prevarile mnoge ljude – zdravlje i slobodno vrijeme!” s ciljem razumijevanja važnosti planiranja vremena.
- Razvijanje svijesti o organizaciji vremena općenito prema namaskim vremenima.

Zadaci nastavnog časa

Odgojni zadaci / afektivni

- Izgradnja poštovanja prema ezanu kao pozivu na namaz.
- Razvijanje svijesti o obavljanju namaza na vrijeme.
- Poticanje na ljubav prema Allahu dž.š., Poslaniku, a. s., i ashabima.
- Razvijanje svijesti o važnosti planiranja i organiziranja u životu.

- Poticanje učenika na samo-kontrolu.
- Razvijanje osjećaja za pravilno iskorištavanje vremena.

Obrazovni zadaci / kognitivni

- Usvajanje znanja o prvom mujezinu.
- Ponavljanje teksta ezana.
- Učenje novih hadisa i ajeta.
- Ponavljanje islamskih šarta.
- Uočavanje razlike između dnevnih, sedmičnih, mjesečnih i godišnjih planova.

Djelatni / funkcionalni ili psihomotorički

- Pospješivanje i unapređivanje analitičkog, kritičkog i uzročno-posljedičnog mišljenja.
- Razvijanje sposobnosti analize teksta (kroz zajedničko analiziranje priče Prvi mujezin).
- Razvijanje navike kod učenika za obavljanje namaza u njegovom vremenu.
- Razvijanje odgovornosti za organizaciju vremena i obaveza.
- Praktična primjena naučenog.

Artikulacija časa

Uvodni dio časa (10 minuta)

Na samom početku časa selamim učenike i izražavam im dobrodošlicu. Zajedno učimo e'uzu i bismillu i kraću dovu, koje učenici prate preko slajda.

Govorim da su oni jedan odličan razred te da se radujem našem druženju. Zamolit ću ih da kada žele nešto reći podignu dva prsta i sačekaju da im dam riječ kako bismo na najbolji način organizirali vrijeme na času. Naglašavam da se nadam da ćemo međusobno poštivati jedni druge, čekati druge da završe govor i time dati svima priliku da učestvuju.

Nakon toga im postavljam pitanja poput:

- Koji su to islamski šarti?
- Koji je drugi islamski šart?
- Koliko ima dnevnih namaza?
- Kako su vremenski raspoređeni namazi?

Nakon njihovih odgovora pitam ih šta primjećuju u tome? Postepeno ih vodim ka zaključku da je dragi Bog sve stvorio u savršenom redu.

Da li nam ovakav raspored namaskih vremena može pomoći u planiranju naših obaveza?

O tome kako treba planirati vrijeme govorit ćemo kasnije u toku časa.

Kako se oglašava početak namaskog vremena?

Kada odgovorimo na ova pitanja, kao emocionalnu pripremu puštam ezan iz filma "Pod zastavom Muhammeda". Prije nego što pustim ezan, podijelit ću im tekstove ezana s prijevodom na bosanski jezik (na svakoj klupi po jedan), a tekst i prijevod ezana će biti i na slajdu.

QR kod videa kojeg su učenici dobili uz tekst ezana, preko kojeg uvijek mogu pristupiti linku.

Kada pustim ezan, nakon prvog tekbira, zaustavljam video i govorim im da, gledajući u tekst (ako ne znaju), ponavljaju za mujezinom (zajedno sa mnom).

Nakon odslušanog ezana, otkrivam slajd na kojem piše naslov lekcije:

“Namaz i planiranje vremena:
Prvi mujezin“

(a istovremeno ću naslov zapisati i na tabli pisanim slovima)

Pitam ih šta je to ezan (poziv na zajedničko obavljanje namaza), znaju li ko je mujezin, ko je prvi proučio ezan? Ako ne znaju, ja ću reći da je to bio Bilal ibn Rebbah, te ću ih zamoliti da pažljivo slušaju priču koju ću im pročitati.

Glavni dio časa (30 min)

Glavni dio započinjem čitanjem priče koja se zove "Bilalov zadnji ezan" (priču ću pročitati ja, kako bi bilo izražajno i razumljivo). Prije nego počnem s čitanjem priče, govorim učenicima

na kojoj strani u udžbeniku se nalazi priča, te da je pažljivo prate, jer ćemo poslije razgovarati o njoj.

Nakon pročitane priče, zajedno je analiziramo kroz pitanja:

Da li ste ikada prije čuli za Bilala ibn Rebbaha i gdje? Po čemu je bio poznat?

Koje osjećaje je u vama probudila ova priča?

Koji detalj vam se najviše svidio?

Kakav je bio Bilalov prvi susret s Poslanikom?

Kako se osjećao Bilal dok je učio ezan?

Zašto se Bilal zvao Poslanikov mujezin?

Kolika je bila Bilalova ljubav prema Poslaniku?

Na osnovu priče, šta možemo zaključiti o značaju mujezina u islamu?

Ovim pitanjima ćemo analizirati priču, ali i njihovo iskustvo i znanje o ezanu. Pored toga, upitat ću ih: Kakvo je njihovo iskustvo sa ezanom?, Da li su oni ikada mujezinili?, Da li neko od njih zna proučiti ezan?, Da li se u njima bude neki osjećaji kada ga čuju i koji?

Ukoliko na pitanje: da li neko od njih zna proučiti ezan odgovore potvrdno, kažem da, ako na kraju ostane vremena, može proučiti pred svojim drugovima i drugaricama.

Ukazujem na važnost mujezina hadisom: "Na Sudnjem danu mujezini će biti najviđeniji ljudi" – hadis će se nalaziti i na slajdu, te molim nekog od njih da ga pročita.

Nakon što ga pročitamo, nastojim analizirati hadis s učenicima kroz pitanja: Na šta ih asocira ovaj hadis? Kakvi su to najviđeniji ljudi, po njihovom mišljenju? Nastojim kroz pitanja da ih dovedem do zaključka kako ćemo na Sudnjem danu svi biti ispitivani za svoja djela, a ovaj hadis nam govori kako će mujezini tog dana imati počasno mjesto. Time ih potičem da i sami postanu mujezini.

Konstatujem: I dan-danas spominjemo prvog mujezina te tako vidimo kolika je njegova važnost u islamu. Mujezin je osoba koja druge poziva na obavljanje namaza, a znamo da je prvo za što će čovjek biti pitan namaz.

Ako nam je namaz dobar, dobra su nam i druga djela. A namaz u džematu (zajedničko obavljanje namaza) vredniji je 25 puta od namaza obavljenog pojedinačno. Svaka džamija ima svog mujezina.

Da li znate koje su još obaveze mujezina? (Razgovaram s njima o tim obavezama, a ako ne budu znali odgovor, ja ih navodim na njega).

Očekivani odgovor: Obaveze mujezina su: učenje ezana, ikameta, zikra poslije namaza. Mujezin je tu da vodi računa o džamiji, brine se o tome da se ezan prouči na vrijeme, s druge strane, mujezini su ugledne osobe u jednom džematu.

Pitam ih: Da li oni poznaju mujezina džamije u njihovom džematu? Da li su ikada pričali s njim? Ako jesu, zamolit ću ih da podijele to iskustvo s ostatkom razreda.

Kao uvod u drugi dio časa, koji se tiče planiranja vremena u skladu s namazom, navodim ajet u kojem Uzvišeni Allah spominje ezan, pogotovo onaj za džuma-namaz:

“O vjernici, kada u petak budete na namaz pozvani, kupoprodaju ostavite i pođite da namaz obavite, to vam je bolje, neka znate!”

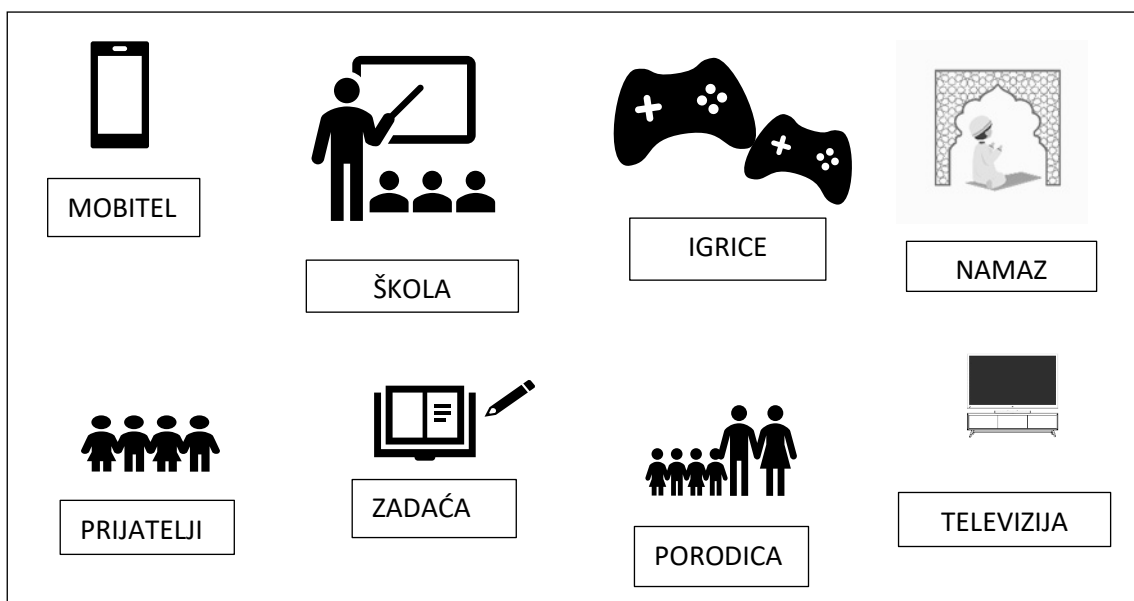
Šta bi bila poruka ovog ajeta?

Očekivani odgovor: Kada čujemo ezan, trebamo ostaviti ono što radimo, ako smo u mogućnosti, s pažnjom slušati ezan, prekinuti svaki govor i ponavljati za mujezinom.

Ezan jeste vrlo važan simbol islama, te ga ne smijemo zanemariti i prema njemu moramo iskazati poštovanje. (O ponašanju prilikom slušanja ezana ću razgovarati s njima te o njihovom iskustvu u džamiji/van nje)

Spominjem kako smo na početku časa rekli da je Allah, dž.š., sve stvorio u savršenom redu, te mi po uzoru na taj red trebamo organizirati svoje obaveze, zadatke, slobodno vrijeme, kako bi svaki naš dan bio ispunjen i maksimalno iskorišten. Nakon toga im govorim kako nas ezan podsjeća na namaz koji je naša obaveza prema dragom Bogu, te da prema namazima možemo rasporediti svoje vrijeme u toku dana. Naglašavam im da vjernik vodi računa o namaskim vremenima i prema njima, koliko god može, usklađuje svoje aktivnosti. Zato bismo trebali uvijek isplanirati šta ćemo korisno raditi nakon svakog namaza.

U nastavku prikazujem slajd sa zadatkom, gdje će učenici trebati poređati po važnosti navedene aktivnosti. A aktivnosti su sljedeće:

Kada učenici pogledaju aktivnosti, ko bude želio može iznijeti svoje mišljenje tj., kako bi ih on rasporedio, a onda prikazujem slajd na kojem je, po mom mišljenju, ispravan redoslijed aktivnosti. Na času analiziramo zajedno ove aktivnosti, nastojim da ih dovedem do zaključka da je namaz uvijek na prvom mjestu uz objašnjenje: Na prvo mjesto stavljamo namaz, to jest obavezu prema Allahu, dž.š., pa će nam Allah, dž.š., pomoći da sve druge obaveze uradimo na najbolji mogući način.

Nakon toga ih pitam da li znaju kako sve možemo planirati svoje obaveze, a ako ne znaju, na slajdu se nalazi grafikon gdje možemo razlikovati dnevne, sedmične, mjesečne i godišnje planove te ću zamoliti nekog od njih da pročita sa slajda.

Ukazujem na važnost planiranja i ispravnost korištenja vremena hadisom Poslanika: “Dvije blagodati su prevarile mnoge ljude – zdravlje i slobodno vrijeme!” (Buhari)

Zajedno s učenicima analiziram ovaj hadis (koja je njegova pouka?)

Naglašavam da čovjek odlaganjem obaveza ne postiže ništa korisno, kao što kaže poslovice: “Ono što možeš uraditi danas, ne ostavljaj za sutra.” Poslanik, a.s., je uvijek savjetovao ashabima da iskoriste slobodno vrijeme prije zauzetosti!

Pitam ih kako oni provode svoje slobodno vrijeme, da li neko od njih želi da nam ispriča kako rasporedi svoje obaveze i slobodno vrijeme u toku dana.

Nakon toga im dijelim nastavne listiće, po jedan na klopku. Zamolit ću ih da zajedno s kolegom/kolegicom iz klupe (rad u parovima) ispune listiće.

U parovima uradite sljedeći zadatak!

Ko su kradljivci našeg vremena?	Kako ih možemo pobijediti?

Primjer nastavnog listića

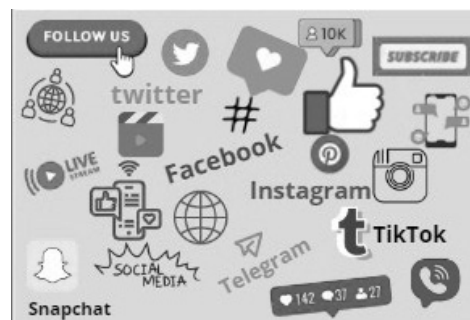
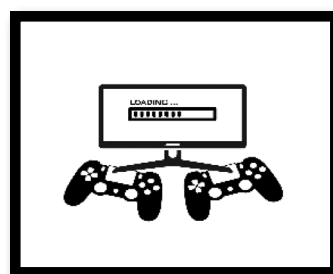
Na slajdovima se nalaze slike nekih od njih koje ću ja postupno otkrivati, nakon njihovih odgovora.

Slike predstavljaju, po mom mišljenju, šta djeci najviše odvlači

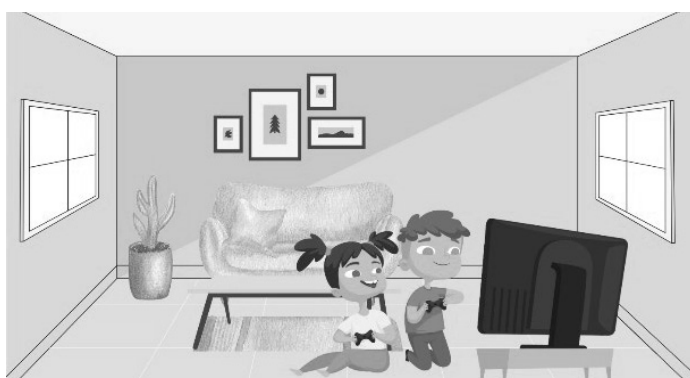
pažnju i krade vrijeme koje mogu provesti u korisnim aktivnostima.

Govorim im, pored toga, da su prijatelji vrlo važni u čovjekovom životu, te da ih trebamo pažljivo birati. Igra i ugodno vrijeme

provedeno s prijateljima je nezostavna aktivnost u čovjekovom životu, ali trebamo voditi računa da ona ne ometa naše druge obaveze i da u skladu s njima odredimo vrijeme za igru i razonodu.

Slika predstavlja televiziju, mobitel, igrice i društvene mreže kao glavne kradljivce vremena u današnje vrijeme.

Slika predstavlja prekomjernu igru, te loše društvo koje negativno utiče na nas.

Slika predstavlja lijenost (ili možda druge neke navike) koja sprečava našu produktivnost.

Pored slika koje se nalaze na slajdu, ono što učenicima oduzima vrijeme, a što ja nisam navela, zapisujemo na tabli i razgovaramo o tome.

Nakon toga im ukazujem na to šta nam može pomoći da organiziramo svoje vrijeme na ispravan način, slike koje asociraju na te savjete se nalaze na slajdu, a ja ih postepeno otvaram.

Savjet 1:

Svoje vrijeme rasporediti tako da nam je na prvom mjestu namaz, a u skladu s njim i ostale obaveze prema nama samima, roditeljima, porodici, džematu.

Na važnost namaza koji nam pomaže da izvršavamo i svoje druge obaveze, kao što smo već naveli, ukazujem im pričom o krojaču Seidu, koju ću im podijeliti prije samog čitanja:

“U jednom malenom mjestu živio je krojač Seid. Svaki dan bi poslije sabah-namaza počeo raditi i do podne bi sašio četiri prsluka. Zatim bi klanjao podne-namaz i do ikindije bi sašio još dva. Između ikindije i akšama jedan, a do jacieje još jedan. Tako bi on svaki dan sašio i prodao osam prsluka. Jednog dana, pošto je klanjao podne-namaz, naiđe mu poznanik i primijeti: “Kad ti ne bi klanjao podne-namaz, mogao bi sašiti još jedan prsluk.” Krojač razmisli i prestane klanjati podne-namaz. Prošlo je nekoliko dana, a krojač nikako da stigne ni onih osam prsluka sašiti. Novca sve manje i manje. “Šta sam to učinio? Kako izostavljam podne, hem sam dužan namaz, hem se zadužujem kod svijeta!”, samom sebi se jadao krojač.

U tom razmišljanju ga zatekne komšija mujezin. On mu ispriča svoje stanje, na što će mujezin: “E moj Seidaga, Allah, dž.š., nije ništa dao onako. Podne-namaz ne treba Njemu, nego tebi. Ti se trebaš odmoriti i predahnuti. Tebi je Allah, dž.š., rasporedio dan da ga bolje koristiš. Uzmi serdžadu i klanjaj namaz!” Kako Seid posluša mujezina, tako mu se nafaka i raspoloženje povratilo.

Analiziramo priču zajednički (Šta se desilo krojaču Seidu kad je prestao klanjati podne-namaz? Zašto mu je Allah, dž.š., uskratio nafaku i sreću? Koja je pouka ove priče). Kroz analizu ih navodim na zaključak da je Allah, dž.š., dao čovjeku namaz da se odmori, i duhovno i fizički, da predahne od svakodnevnice i da uz pomoć njihov rasporedi svoj dan efikasno.

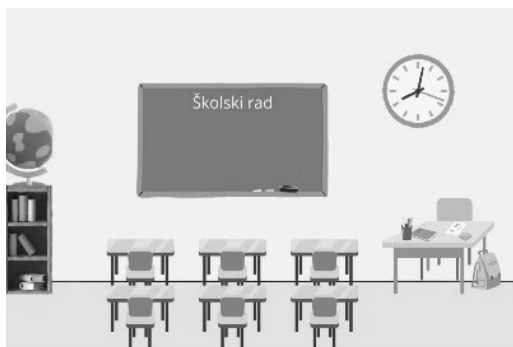
Savjet 2:

Družiti se s ljudima koji cijene svoje vrijeme i na njih se ugledati. Najbolji primjer u svemu jeste naš

Poslanik, a.s., koji je u svojim hadisima ukazivao ashabima da vode računa o svom vremenu i u čemu ga provode. Pored Poslanika, a.s.,

tu su naše majke i očevi, nastavnice i nastavnici koji nas mogu različitim činjenicama naučiti pa tako i planiranju obaveza, a pored toga i

prijatelji koji nas podstiču na dobro. (Naprimjer, kao što je mujezin krojača Seida podstakao na namaz. Razgovaram s učenicima da li su oni nekad nekog prijatelja potaknuli na dobro djelo, ili obrnuto.)

Savjet 3:

Svestrano koristiti svoje vrijeme. (Razgovaram s učenicima kako oni provode svoje vrijeme: učenje, Kur'an, sport, čitanje, razonoda, druženje?)

Savjet 4:

Prošlo i izgubljeno vrijeme ne može se vratiti. To povezujem s pričom o Bilalu i Poslaniku, a.s. Govorim im kako je Bilal uvijek bio uz Poslanika, a.s., koristio svoje vrijeme kako bi što više naučio o islamu i njegovim propisima. U priči smo vidjeli kolika je bila Bilalova ljubav prema Poslaniku, a.s, i njegova bol zbog Poslanikove, a. s., smrti. Upitat ću ih šta možemo zaključiti iz toga. (Ako se ne bude niko javio, postepeno ću ih navoditi na to da zaključe kako Bilal nije mogao vratiti vrijeme s Poslanikom, a. s., te da moramo cijeniti svaki trenutak proveden sa svojom porodicom i prijateljima.)

Završni dio časa (5 min)

U završnom dijelu časa dijelim im nastavne listiće na kojima se nalaze prazna polja u rečenicama koja oni trebaju dopuniti i pitanja, a koja ćemo, nakon što ih odrade, zajedno pročitati.

1. Dopiši ispuštene riječi:

Mujezin je osoba koja uči _____. Ezan je poziv na _____. Namaz u _____ je ____ puta vredniji od _____ namaza. Prvi mujezin u islamu bio je _____. Tokom učenja ezana _____, _____, _____.

2. Odgovorite na sljedeća pitanja!

- Šta možemo naučiti iz Bilalovog odnosa prema Poslaniku, a. s.?
- Svaki namaz ima svoje vrijeme u toku dana, šta nam to govori i kako nam to pomaže u obavljanju naših obaveza?
- Kada planirate svoje aktivnosti, o čemu trebate voditi računa?

Dok oni rade zadatak, u pozadini ću pustiti ilahiju Bilalova tuga za Resulom, te im dijelim sažetak lekcije.

Naučili smo

Ezan je poziv na zajedničko obavljanje namaza.

Zajedničko obavljanje namaza se zove džemat. Namaz u džematu je dvadeset pet puta vredniji od namaza obavljenog samostalno.

Prvi mujezin u islamu je bio Bilal ibn Rebbah. Bilal je bio rob kojeg je oslobodio Ebu Bekr (as-hab Božijeg Poslanika). Ezan nas

podsjeca na namaz, a mujezin je osoba koja nas pet puta dnevno poziva na zajedničko obavljanje namaza.

Božiji Poslanik je rekao: "Mujezini će biti najviđeniji ljudi na Sudnjem danu."

Namaz je naređen svakom vjerniku i za njega ćemo prvo biti pitani na Sudnjem danu. Namaz nam pomaže u planiranju naših dnevnih i svakih drugih obaveza.

Trebamo se potruditi da u toku dana pravilno rasporedimo svoje obaveze i ne dopustimo da nas mobiteli, televizija, internet i pretjerana igra u tome spriječe.

Domaća zadaća

Na samom kraju časa dajem im tri zadaće od kojih učenici biraju jednu da urade:

- Porazgovaraj s mujezinom u tvom džematu. (Osmisli nekoliko pitanja vezanih za današnju lekciju.)
- Napiši raspored dnevnih aktivnosti na osnovu ovog što smo danas radili!
- Poslušaj ezan na Youtubeu i podijeli ga s prijateljem!

Čas završavamo kratkom dovom, koja glasi: "Gospodaru, povećaj mi znanje!"

Literatura

Bašić, Muamera, Grabus, Emina (2009). *Vjeronauka za šesti razred osnovne škole*. Sarajevo: El-Kalem.

Halilović, Nezir, Prljača, Musta-

fa (2008). *Vjeronauka za peti razred osnovne škole*. Sarajevo: El-Kalem.

Husić, Safija i Sulejmanović, Šefko (2018). *Vjeronauka za sedmi razred*

osnovne škole. Sarajevo: El-Kalem. (2004). *Buharijina zbirka hadisa-sažetak*, priredio: Abdullatif ez-Zubejdi, prijevod: Mehmedalija Hadžić, Sarajevo: El-Kalem.

الموجز

الصلاة وتخطيط الوقت: المؤذن الأول
تحضير حصة دراسية في مادة التربية الإسلامية
لمياء هوسيتش

يعرض هذا العمل تحضير حصة دراسية بعنوان "الصلاة وتخطيط الوقت: المؤذن الأول"، والتي تقع ضمن مجموعة دروس "الصلاة وتخطيط الوقت". تعتبر الوحدة التعليمية التي يناقشها المقال جزءاً من منهاج التربية الإسلامية للصف الخامس الابتدائي. تقدم الكتابة في هذا التحضير إرشادات ملموسة لتنفيذ الحصة، ومنها الأهداف، وأشكال العمل التدريسي، وطرق وتقنيات التدريس، وكذلك محتوى الحصة ذاتها، مع المرفقات التي يمكن استخدامها أثناء تنفيذ الحصة. ومما يزيد إثراء هذا التحضير هو رموز QR التي يمكن استخدامها للوصول بسهولة إلى مواد العمل اللازمة عبر الإنترنت.

الكلمات الرئيسية: الدروس، تحضير الحصة، الصلاة وتنظيم الوقت، المؤذن الأول، المدرسة الابتدائية.

Summary

SALAH AND TIME PLANNING:
THE FIRST MUEZZIN
Preparation for the islamic religious studies class
Lamija Husić

This article presents a preparation for the class titled "Salah and time planning: the first muezzin" which is a part of the teaching material classified as "Salah and time planning". The teaching unit we deal with in this text is a part of the Teaching Plan and Programme for the class of Islamic religious studies for the fifth grade of primary school. The author presents here instructions for carrying out the class, in terms of defining the aims of the teaching class, the form for its presentation, teaching methods and techniques, and offers the content for the class with several attachments which can be used during the teaching class. The preparation is additionally equipped with QR codes that give the teacher access to additional online material that can be used in the class.

Keywords: teaching class, preparation for the class, salah, time planning, the first muezzin, primary school